

УДК 336.143.232.053(477)

**ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ДЛЯ
ЗБАЛАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ І ПЛАТІЖНОГО
БАЛАНСУ**

кандидат економічних наук, доцент Ривак О. С.

ryvakn@gmail.com

Львівський інститут економіки і туризму, Україна, Львів

Якщо в країні довготривалий проміжок часу спостерігається дефіцит державного бюджету і торговельного балансу, що виявляє негативний вплив на добробут нації, секвестр бюджету не повинен здійснюватися за допомогою суттєвого скорочення запланованого обсягу бюджетних видатків, зокрема соціальних програм з метою обмеження споживчого попиту. Бюджет слід збалансувати завдяки зменшенню податкового навантаження на малий і середній бізнес. Сеньйораж – інфляційне фінансування бюджету – спричиняє розшарування суспільства за доходами, знецінення національної валюти, дефіцит платіжного балансу, нарощування боргів країни. Зовнішньоекономічні відносини вимагають використання науково обґрунтованої протекціоністської політики держави, зменшення відкритості економіки.

Ключові слова: світова економічна криза, торговельні війни, міжнародна безпека, стабілізація економіки, валютний курс, приватизація, фіскальна політика, реєміграція, інфляція, монетарна політика, ставка кредитування, стабільність податкового і митного законодавства, подвійні дефіцити і добробут громадян, валовий зовнішній борг, банківська таємниця, концесія стратегічних об'єктів і негативні побічні ефекти.

кандидат экономических наук, доцент Рывак О. С.

Протекционистская политика государства для сбалансирования государственного бюджета и платёжного баланса / Львовский институт экономики и туризма, Украина, Львов.

Если в стране длительный промежуток времени наблюдается дефицит государственного бюджета и торгового баланса, что производит негативное влияние на благосостояние нации, секвестр бюджета не должен выполняться при помощи существенного сокращения запланированного объёма бюджетных расходов, отчасти социальных программ с целью ограничения потребительского спроса. Бюджет следует сбалансировать благодаря уменьшению налогового бремени на мелкий и средний бизнес. Сеньораж – инфляционное финансирование бюджета – вызывает дифференциацию общества за доходами, обесценивание национальной валюты, дефицит платёжного баланса, увеличение долгов страны. Внешнеэкономические отношения требуют использования научно обоснованной протекционистской политики государства, уменьшения открытости экономики.

Ключевые слова: мировой экономический кризис, торговые войны, международная безопасность, стабилизация экономики, валютный курс, приватизация, фискальная политика, реэмиграция, инфляция, монетарная политика, ставка кредитования, стабильность налогового и таможенного законодательства, двойные дефициты и благосостояние граждан, валовой внешний долг, концессия стратегических объектов и отрицательные побочные эффекты.

O. S. Ryvak P.h.D. State Protectionist Policy for Balancing State Budget and Balance of Payments / Lviv Institute of Economics and Tourism, Lviv, Ukraine.

If there is a long-term deficit in the country of the state budget and

trade balance, which has a negative impact on the welfare of the nation, the budget sequester should be not implemented by significantly reducing the planned amount of budget expenditures, in particular social programs to curb consumer demand. The budget should be balanced by reducing the tax burden on small and medium-sized businesses.

Seignorage - inflationary financing of the budget - causes a stratification of society for income, loss of value of the national currency, deficit of the payments balance, increase of the country debts. Foreign economic relations require the use of a scientifically sound protectionist policy of the state, a reduction of the open economy.

Keywords: world economic crisis, trade wars, international security, economic stabilization, exchange rate, privatization, fiscal policy, remigration, inflation, monetary policy, lending rate, stability of tax and customs legislation, double deficits, well-being of citizens, bank secret, strategic object concession and negative side effects.

Вступ. В жовтні 2019-го, після повернення із США в Україну, міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства Тимофій Мілованов дав коментар щодо переговорів з МВФ. Він повідомив, що чотири речі цікавлять людей і бізнес поза Україною: (1) наскільки самостійно новий уряд ухвалює рішення, і чи немає тіньового уряду, який вступає в гру в критичні моменти; (2) чи відбувається судова реформа та реформа правоохоронних органів, і, чи не залишаться вони підконтрольні новій владі та спеціальним інтересам, як відбувалось завжди; (3) наскільки серйозно нова влада збирається боротись з власниками банків, які завдали збитків платникам податків і клієнтам банків; (4) чи однакові правила гри для всіх, включно з питанням, чи відбудеться демонополізація і деолігархізація України, і чи всі олігархи гратимуть за однаковими

правилами [1, с. 2].

Економічні процеси в Україні в умовах сьогодення, передусім, залежать від агресивної політики РФ відносно України і світової економічної кризи, пов'язаної із загостренням торговельних воєн та необхідності утилізації небезпечних для життєдіяльності відходів, невикористаних запасів різноманітних видів зброї.

Міністр закордонних справ Павло Клімкін повідомив про масові порушення прав людини на окупованому Росією півострові: «Росія почала масове переселення із своїх регіонів до Криму, щоб витіснити всіх, хто мріє про визволення Криму. Йдеться про переселення десятків тисяч людей» [2, с. 1]. Голова Європейської Ради Дональд Туск про те, що Росія – не стратегічний партнер ЄС, а його стратегічна проблема: «Стратегічна мета Путіна – не лише повернути контроль над територіями колишнього СРСР, а й систематично послаблювати ЄС, провокуючи внутрішні розбіжності» [3, с. 1].

Чому лідери країн G7 у серпні 2019-го під час обговорення нагального кола геополітичних питань, головними серед яких було загострення ситуації щодо ядерної програми Ірану, торговельна війна між США та Китаєм і повернення Росії до елітного світового клубу G7, наполягали на вирішенні вищезазначених питань по-різному? Зокрема, американський лідер Дональд Трамп був переконаний, що конфлікти з Іраном, КНДР і Сирією не можна врегулювати без особистого посередництва російського президента Володимира Путіна. Ця ініціатива знайшла підтримку у прем'єр-міністра Італії. Решта лідерів G7 вирішили, що повертати Росію у клуб найвпливовіших країн поки-що зарано, адже її вилучили з нього із-за окупації Криму та розгортання війни на Донбасі. Ангела Меркель від імені Німеччини дала чітко зрозуміти, що «ми потребуємо прогресу у втіленні мінських домовленостей, аби знову мати змогу поговорити

про залучення Росії до формату G7».

Президент Європейської Ради Дональд Туск, який взяв участь у саміті G7, заявив, що на наступну зустріч G7, варто запросити не російського, а українського лідера, і нагадав, що торік (2018-го) на зустрічі в Канаді Дональд Трамп уже пропонував повернути Росію до G7, заявивши, що анексія Криму Росією була частково виправдана. Проте причини, через які для Росії скасували запрошення у 2014-му, досі існують, з'явилися нові – провокації на Азовському морі [4, с. 3]. Можливо, з урахуванням поточних подій, прийняття рішення щодо запрошення українського лідера на наступний саміт G7, який відбудеться у США, дало б можливість наполягати на виконанні умов Будапештського меморандуму, підписаного 5 грудня 1994 року лідерами України, Російської Федерації, Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії та Сполучених Штатів Америки і поставити питання про відшкодування Україні нанесених збитків.

За повідомленням Укрінформ, резолюцію Генасамблеї ООН «Проблема мілітаризації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя (Україна), а також частин Чорного і Азовського морів» підтримали 63 країни, проти – 19 країн (Вірменія, Білорусь, Бурунді, Камбоджа, Китай, Куба, Північна Корея, Іран, Киргизстан, Лаос, М'янма, Нікарагуа, Філіппіни, Російська Федерація, Сербія, Судан, Сирія, Венесуела, Зімбабве), утрималися – 66 країн. Документ закликає РФ утриматися від розширення своєї юрисдикції на ядерні об'єкти та інфраструктуру в Криму й містить занепокоєння щодо використання захоплених українських оборонних підприємств. Ідеться й про незаконність зведення кримського мосту, призову кримчан до російського війська, перешкоджання судноплавству в акваторії Чорного й Азовського морів, активну мілітаризацію півострова тощо. Резолюція закликає всіх держав – членів ООН співпрацювати з

організацією «для якнайшвидшого припинення російської окупації Криму та утримуватися від будь яких угод з РФ щодо Криму, які не відповідають цій меті» [5, с. 1].

Країни, які утрималися і країни, які виступили проти цієї Резолюції, особливо РФ, зайняли не вигідну позицію стосовно безпеки життєдіяльності як глобальної проблеми, що потребує спільних зусиль для її вирішення на захоплених територіях.

Вітчизняне зовнішньополітичне відомство підтримує ухвалення на 74-й сесії Генеральної Асамблеї ООН оновленої та посиленої резолюції з правами людини в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі (Україна). У документі Генасамблея посилається на термін «агресія» стосовно протиправних дій РФ у Криму, наголошуючи, що набуття території або іншої переваги внаслідок агресії не може і не буде вважатися законним, тому вимагає негайного повернення тимчасово окупованих територій [6, с. 3].

На руку агресорові, який не спромігся упродовж шести років війни повернути колишню колонію в імперське стійло, а тепер успішно користує з макабричного міксу неофітів, олігархічних протезе, випробуваних в ідеологічних битвах блогерів з кремлівським душком, пройдисвітів, кримінальників, «дрібних корупціонерів» і справжніх тузів розмаїтих обгородок з бюджетом є згусток фобій, упереджень і забобонів, помножений на нефаховість, волонтаризм та внутрішнє відчуття несамодостатності, схильність до маніпуляцій зовні, що обертається для країни непрогнозованими наслідками, хаосом, безладом і аналогічністю рішень [7, с. 2].

Застосування практики «дрібних порізів», знану ще з праць давнього китайця Сунь Цзі, суть якої проста: не маючи можливості завдати опоненту нокаутуючого удару, битимемо часто – один удар нічого не вартий, три – відволікають його увагу, сто – виснажують

противника. Тоді, у випадку чинного режиму, поступово, закомфльовано розмиваються здобутки попередніх років, тихо прибираються до рук чергові важелі впливу, часто з грубими порушеннями людських норм співжиття. Авжеж, «політика – це мистецтво з безлічі дрібної брехні зробити щось схоже на одну велику правду», - писав блискучий аферист Вільгельм Швьобель [7, с. 3]. Наприклад, влада бажає створити рай для інвесторів. А так звані конкурси, якими хизуються «нові обличчя», наголошуючи на своїй незаангажованості, на бажанні залучити найкрутіших фахівців. Та що не конкурс – то провал. Бо ті, хто виявляються сильнішими, професіональнішими, досвідченішими, реально не припадають до смаку влади. До того ж вони неслухняні, мають «хребти», не терплять диктату невігласів, нелояльні до генеральної лінії партії. Тому маніпулятивно витискаються з процесу вибору. Чим небезпечна практика «дрібних порізів»? Дезорганізацією суспільства, його втому від какофонії владних меседжів, недовірою і зневагою до держави [7, с. 3].

Сьогодні Україна продовжує послідовно та неухильно дотримуватися мирного, дипломатичного шляху врегулювання щодо досягнення миру на Донбасі і відновлення своєї територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонів, коли до нас повернуться наші люди, українці, і наші території – Крим і Донбас у відповідності з нормами міжнародного права – зазначено Президентом України Володимиром Зеленським на Мюнхенській безпековій конференції. Україна завжди робила вагомий внесок на шляху до міжнародної безпеки. І коли була однією із засновниць ООН, і коли відмовилася від ядерної зброї, а натомість у 21-му сторіччі втратила частину території та продовжує втрачати своїх громадян. Неможливо побудувати нові світові правила, якщо до будівництва

запрошені лише обрані країни, які мають ядерну зброю або певний рівень економічного розвитку. Континенти нашої планети – це насамперед «не ринки збуту» і не «зони торгівлі». Це домівка для семи з половиною мільярдів людей. І голос цих людей має бути почутим світовими лідерами [8].

Американський президент Дональд Трамп презентував нещодавно емблему новостворених Космічних сил США, що стали шостим видом їхніх збройних сил. Трамп був ініціатором створення Космічних сил США, щоб гарантувати Америці «домінування в космосі». Головним завданням Космічних сил є захист американських супутників та інших космічних об'єктів [9, с. 9].

Основними пунктами програми суперника Дональда Трампа від демократів на президентських виборах у США 78-річного сенатора від штату Вермонт Берні Сендерса є «безкоштовна загальна охорона здоров'я і безкоштовна державна вища освіта, що є у Європі стандартом уже понад пів століття». У США останніми десятиліттями уряди обрізали видатки на державні послуги, освіту й соціальну допомогу. Зростали тільки видатки на озброєння, але більшість тих грошей потрапляла до приватних фірм, які є постачальниками армії США. Сендерс хоче обмежити видатки на озброєння, збільшити податки для найбагатших, зміцнити профспілки й запустити величезну програму інвестицій у «зелені» технології – під назвою Новий зелений курс. Головним ворогом Трампа були іммігранти. Для Сендерса головним ворогом є гроші у політиці. Саме тому його компанія не приймає жодних внесків від мільярдерів. Сендерсу вдається збирати великі суми завдяки багатьом малим пожертвам [10, с. 5].

В грудні 2019-го, підбиваючи підсумки виконання меморандуму про взаємодію КМУ і НБУ, керівництвом уряду і Національного банку

України виокремлено основні цільові орієнтири – зміцнення курсу гривні, прогноз інфляції та інших макроекономічних показників. Прем'єр-міністр Олексій Гончарук наголосив що метою розмови є забезпечення стабільної економіки, сильної фінансової системи і, добробуту громадян. Однак, зауважив – уряд, як і НБУ, незалежні один від одного й мають однакову мету.

За повідомленням департаменту комунікацій Секретаріату КМУ сильна гривня сприяє здешевленню енергоносіїв та зменшенню темпів трудової міграції. Міцний курс гривні впливає на доходи держбюджету, формує економію у витратах на валютних запозиченнях, обслуговуванні валютного боргу, на державних закупівлях імпортованих товарів. Експортери отримують вигоди внаслідок зниження собівартості продукції, оскільки до 50% витрат українських експортерів прямо чи опосередковано здійснюються в іновалюті (сировина, обладнання, паливо тощо) [11, с. 2]. Отже, основною метою українського уряду є зміцнення курсу гривні. Зміцнення гривні посилює конкурентоздатність українських компаній у залученні працівників.

Виклад основного матеріалу. Прем'єр-міністр Олексій Гончарук повідомив, що уряд передав 431 державній об'єкт на приватизацію Фонду державного майна для проведення подальшої приватизації. Якщо додати до 530, які вже передано, це рекорд за всю історію країни. Разом за шість місяців – 961 об'єкт, що вдсятеро перевищує десятирічний показник [12, с. 1]. Передача такої кількості державних об'єктів на приватизацію навряд чи підвищить ефективність виробництва чи надання послуг цими об'єктами.

Мільярди гривень, проплачених понад норму, як мінімум другий опалювальний сезон підряд, пішли на проплату заробітних плат топменеджменту НАК «Нафтогаз» і фінансування передвиборного

популізму, зокрема, обіцянок підвищити пенсії. Президент України Володимир Зеленський підкреслив, що за умови, коли понад десять мільйонів громадян живуть на межі бідності, країна не може виплачувати надвисокі заробітні плати іноземним членам наглядових рад українських державних компаній, які бувають в Україні кілька разів в рік. А українців в цих радах – «національна меншість». Приклад, НАК «Нафтогаз України», четверо із семи членів наглядової ради якої є нерезидентами, а отримують там найвищі зарплати. Їхні доходи складають мільйони гривень в місяць. Сьогодні в Україні фактично стало вигідніше «наглядати», ніж працювати [13, с. 6; 14].

4 березня 2020 року, призначений на посаду Прем'єр-міністра України Денис Шмигаль із трибуни Верховної Ради зазначив, що продовжить усі починання та реформи попереднього уряду, і зауважив, що слід посилити економічний блок уряду задля недопущення економічної та бюджетної кризи. «Маємо переглянути бюджети – 2020, особливо в частині соціальних виплат і пенсій простих українців, є видатки, які треба зменшити, це стосується зарплат і премій посадовців, зокрема міністрів нового уряду, членів деяких наглядових рад і інших чиновників», – заявив він [15, с. 2, 3]. На першому установчому засіданні нового уряду Прем'єр-міністр Денис Шмигаль повідомив, що Кабінет Міністрів готовий до нових викликів й активніше просуватиметься на шляху реформ та подальшої інтеграції з Європейським Союзом, продовжить зважену фіскальну політику й конструктивну співпрацю з МВФ [16, с. 1].

МВФ спрогнозував уповільнення темпів зростання світової економіки через китайський коронавірус на 0,1 в.п., до 3,2% за базовим сценарієм, якщо економіка Китаю повернеться до нормального стану у другому кварталі 2019-го. Фонд розглядає і песимістичні сценарії, згідно з якими вірус поширюватиметься довше і

в глобальному масштабі. МВФ готовий надати допомогу, зокрема через фонд захисту від стихійних лих, надати гранти для полегшення тягаря заборгованості бідним і найвразливішим країнам – членам [17, с.1].

Щодня в період карантину в Україну повертається 6-10 тисяч людей. За офіційними даними, в Україну повернулися 270 тисяч заробітчан. Загалом українців за кордоном приблизно три мільйони. За очікуваннями експертів скорочення обсягів переказів в Україну буде становити близько 10% [18, с.1]. Реєміграція створює можливості для збільшення зайнятості економічно активного населення.

За повідомленням Orendatabot з посиланням на дослідження Спілки українських підприємців (СУП) та Ukrainian Marketing Group через карантин в Україні майже кожне третє підприємство призупинило роботу, а 6% підприємців взагалі закрили свій бізнес. Західні експерти прогнозують швидке відновлення економіки, щойно закінчиться карантин, насамперед за рахунок відкладеного попиту. В Україні з карантину багато хто виходитиме не з відкладеним попитом, а з накопиченими боргами – за комунальні платежі, за протерміновані кредити тощо. За даними Міністерства розвитку громад і територій від початку 2020 року борги за оплату житлово-комунальних послуг зросли на два мільярди гривень [19, с. 7]. Для підвищення продуктивності праці, збільшення надходжень до бюджету пенсійного фонду в Україні необхідно підвищувати рівень середньої заробітної плати, що змінить структуру видатків населення і створить стимули і можливості для інвестиційних вкладень у відповідній галузі і види економічної діяльності.

Щодо зміцнення курсу гривні – відбувається уповільнення споживчої інфляції з 9,8% у 2018 році до 4,1% у 2019, а у січні 2020

року до 3,2% (р/р) внаслідок ефектів зниження світових цін на енергоносії та збільшення пропозиції сирих продуктів харчування. Базова інфляція сповільнилась до 3,3% (р/р) у січні 2020 року проти 3,9% (р/р) у грудні 2019-го. Тимчасове зміцнення гривні позитивно відобразилось на вартості імпортованих товарів і товарів із високою часткою імпорту в собівартості, а також сприяло зниженню цін на непродовольчі товари (до 3,0% р/р), сповільненню зростання цін на продукти харчування з високим ступенем обробки (до 4,6% р/р) залежних від імпорту.

Темпи зростання вартості послуг знизились до 11,5% (р/р). Високими темпами зростала вартість послуг освіти, мобільного зв'язку, кабельного телебачення, перукарень, медичних послуг, прискорилося підвищення цін на фінансові, нотаріальні, ритуальні послуги, послуги готелів. Ціни на послуги, які мають високу частку імпорту в собівартості (кінотеатри, інтернет, хімічне чищення), а також ціни на туристичні послуги, оренду житла, які мають тісну прив'язку до курсу валюти змінювались залежно від волатильності національної валюти. Темпи зростання адміністративно регульованих цін знизились до 8,0% (р/р), зокрема цін на алкоголь, тютюнові вироби, за опалення та постачання гарячої води, тарифів на газ для населення. Падіння цін на паливо уповільнилося до 6,1% (р/р).

Проте, за прогнозом НБУ, споживча інфляція перебуватиме нижче цільового діапазону $5\% \pm 1$ в.п. упродовж наступних місяців 2020 року, відображуючи ефект зміцнення гривні у 2019-му, нижчі світові ціни на енергоресурси та послаблення тиску з боку пропозиції окремих продуктів харчування. Однак до кінця 2020-го вона повернеться у межі цільового діапазону внаслідок високого внутрішнього попиту (попит на іноземну валюту) та подальшого пом'якшення монетарної політики НБУ. Станом на 24.04.2020р.

облікова ставка НБУ визначена на рівні 8% річних. [20]. Однак без кардинального пом'якшення фіскальної політики для вітчизняного виробника і споживача зміцнити гривню, знизити інфляцію, вивести значну частку економіки із тіні і збільшити зайнятість в реальному секторі економіки, підвищити ефективність економіки завдяки пом'якшенню монетарної політики новому уряду не вдасться. Тільки впродовж першого місяця чинності державної програми «Доступні кредити 5 – 7 – 9%», надано кредитів на суму 66,11млн. грн. [21, с. 1]. Для безпеки позичальників і банківської системи щонайменше ці ставки повинні бути реальні, а не номінальні, однак якщо новому уряду вдасться спрацювати оперативно і скоординувати свою діяльність з Національним банком, то безпека банківської системи і позичальників буде забезпечена.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 березня 2020р. №253 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 15 травня 2019р. №555» визначені основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2020 рік у відсотках до попереднього року вказують на необхідність скрупульозної роботи досвідчених економістів націленої на виконання позитивних макроекономічних показників, зокрема, позитивного сальдо торговельного балансу, зниження індексу споживчих цін, зменшення рівня відкритості економіки, збільшення рівня зайнятості економічно активного населення, збільшення фонду оплати праці і середньомісячної заробітної плати працівників, підвищення продуктивності праці, збільшення прибутковості підприємств з метою забезпечення економічного зростання [22, с.2].

З 01.01.2020-го з метою пришвидшення та здешевлення міжбанківських платежів, в Україні для фізичних осіб-підприємців запроваджено здійснення платежів з використанням коду IBAN –

міжнародного номера банківського рахунку відповідно до стандарту №13616 Міжнародної організації із стандартизації ISO і Європейського комітету з банківських стандартів ECBS.

З 1 січня 2020 року Казначейство України перейшло на ведення бухгалтерського обліку за планом рахунків в державному секторі, затвердженим наказом Міністерства фінансів від 21.12.2013 року №1203 із змінами та доповненнями. Відповідно введено в дію нові рахунки для зарахування податків, зборів, платежів до державного та місцевого бюджетів, рахунки в системі електронного адміністрування ПВД, системі електронного адміністрування реалізації пального і спирту етилового, рахунки для зарахування єдиного внеску на загально-обов'язкове державне соціальне страхування та депозитні рахунки митних органів, рахунки для зарахування власних надходжень, відкриті за планом рахунків №1203 з урахуванням міжнародного номера банківського рахунку IBAN, який налічує 29 знаків, відповідно до вимог постанови правління НБУ від 28.12.2018 року №162 «Про запровадження міжнародного банківського рахунку (IBAN) в Україні» (із змінами).

Рахунки, відкриті за планом рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Казначейства від 28.11.2000 року №119, з 01.01.2020 року закрито, а тому тільки протягом трьох операційних днів поточного року (3, 8, 9 січня) платники податків спрямували 271,7 тисяч платних трансакцій на недіючі рахунки. Такі кошти Казначейство не зараховувало, а повернуло банківським установам як нез'ясовані надходження.

Казначейство наголосило, що для запобігання виникненню у платників податкового боргу із сплати податків, зборів, платежів слід забезпечити правильність сплати податків, зборів, платежів на нові реквізити рахунків, які відкриті за планом рахунків №1203. Ці реквізити

для зарахування податків, зборів, платежів до державного та місцевих бюджетів розміщені на вебпорталі Казначейства та на вебсторінках головних управлінь Казначейства в областях та м. Києві. Реквізити цих рахунків можна отримати у відповідних органах, що контролюють справляння надходжень бюджету.

По нові реквізити балансових рахунків 3125 «Рахунки для зарахування до спеціального фонду державного бюджету власних надходжень бюджетних установ» та рахунків 3155 «Рахунки для зарахування до спеціального фонду місцевого бюджету власних надходжень бюджетних установ» необхідно звертатися до розпорядників бюджетних коштів (надавачів відповідних послуг), на чие ім'я їх відкрито (напр., плата за навчання, харчування дітей тощо) [23, с. 2].

Зважаючи на громіздке і мінливе податкове законодавство України та непосильний податковий тиск на бізнес такі методи досягнення збільшення надходжень до бюджету не виключають значної кількості помилок, недоглядів і зловживань та стресів економічних суб'єктів, тінізації економіки країни. Частку тіньового сектору економіки країни можна зменшити шляхом створення сприятливих умов ведення підприємницької діяльності завдяки негайному вдосконаленню податкового і митного законодавства з урахуванням найкращого світового досвіду і реалій українського сьогодення. Податкове і митне законодавство повинно бути стабільне.

Для посилення ролі держави і підвищення добробуту громадян країни необхідно без зволікань перейти до профіцитного державного бюджету і профіцитного торговельного балансу, не завдяки скороченню державних видатків, а завдяки використанню фіскальної і монетарної політики спрямованої на забезпечення сприятливого

інвестиційного клімату для вітчизняного виробника. Якщо вісімнадцятий рік витрати держави перевищуватимуть бюджетні надходження, значить нарощується борг держави перед резидентами і нерезидентами, а отже національна валюта, гривня, знецінюватиметься. Якщо країна чотирнадцять років намагається споживати більше, ніж виробляє внаслідок дефіциту торговельного балансу, значить зростає борг резидентів перед нерезидентами, національна валюта гривня знецінюється. Основний наслідок – падіння вітчизняного виробництва.

Згідно інформації Міністерства фінансів про виконання Державного бюджету України за 2019 рік, виконання бюджету здійснювалось значною мірою на фоні змін цінової кон'юнктури на міжнародних ринках: товарів, послуг, економічних ресурсів, фінансових, валютних. Згідно інформації Державної служби статистики доходи населення України за 2019 рік всього становили 3699346 млн. грн. (100%) і зросли на 13,9% порівняно із 2018 роком, у т. ч. заробітна плата – 1753337 млн. грн. (47,4%); прибуток та змішаний дохід – 678275 млн. грн. (18,3%); доходи від власності – 94481 млн. грн. (2,6%); соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти – 1173253 млн. грн. (31,7%). Витрати населення у 2019 році усього становили 3815,5 млрд. грн. У 2019 році витрати населення України на 3,2 % перевищували доходи. Витрати та заощадження всього за 2019 рік становили 3699346 млн. грн. (100%) і зросли на 13,9% у т. ч. придбання товарів і послуг – 3406202 млн. грн. (92,1%); доходи від власності (сплачені) – 39273 млн. грн. (1,1%); поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти – 370036 млн. грн. (10,0%); нагромадження нефінансових активів – мінус 21148 млн. грн. (– 0,6%); приріст фінансових активів – мінус 95017 млн. грн. (– 2,6%). І як результат – зменшення

заощаджень – *мінус* 116165 млн. грн. (– 3,2%).

Наявний дохід усього становив 2838056 млн. грн.; середньомісячний наявний дохід у розрахунку на одну особу 5627 гривень. Реальний наявний дохід збільшився у 2019 році на 6,5% [24]. Катастрофічно зменшуються нефінансові і фінансові активи населення. Споживання державного сектору зменшилось на 4,9% внаслідок пікових виплат по зовнішніх зобов'язаннях держави. Валове нагромадження основного капіталу збільшилось на 14,2% проти 16,6% у 2018 році. Проте прискорилося зростання імпорту до 6,3% порівняно із 3,0% у 2018 році внаслідок імпорту більших обсягів газу і внаслідок стійкого попиту на машинобудівну продукцію [25].

Сальдо рахунку поточних операцій за 2019 рік становило *мінус* 1062 млн. дол. США, у т. ч. баланс товарів і послуг *мінус* 12117 млн. дол. США, баланс первинних доходів 4779 млн. дол. США, баланс вторинних доходів 6276 млн. дол. США. Рахунок операцій з капіталом за 2019 рік дорівнював *мінус* 1024 млн. дол. США (чисте запозичення). Сальдо фінансового рахунку – *мінус* 7004 млн. дол. США. Сальдо прямих інвестицій – *мінус* 2493 млн. дол. США, оскільки приплив коштів за активними операціями значно менший (734 млн. дол. США – активи), ніж за пасивними (3227 млн. дол. США – пасиви). Сальдо портфельних інвестицій – *мінус* 5140 млн. дол. США, оскільки приплив коштів за активними операціями значно менший (411 млн. дол. США), ніж за пасивними (5551 млн. дол. США). До того ж пасиви збільшились на 5496 млн. дол. США за рахунок боргових цінних паперів, у т. ч. сектора державного управління – на 4194 млн. дол. США та інших секторів економіки – на 2097 млн. дол. США, кошти банків за пасивними операціями зменшились на *мінус* 795 млн. дол. США. Сальдо рахунку інші інвестиції становило 1621 млн. дол. США за рахунок перевищення надходжень за активними операціями (7532

млн. дол. США) над надходженнями за пасивними операціями (5911 млн. дол. США).

У 2019 році рахунок поточних операцій (*мінус* 1062 млн. дол. США), дещо покращений завдяки значного перевищення зовнішніх надходжень від оплати праці над виплатами і погіршений внаслідок значного перевищення виплат доходів від інвестицій над надходженнями від інвестицій, за умови негативного сальдо торговельного балансу (*мінус* 12117 млн. дол. США), вказує на необхідність посилення протекціоністської торговельної політики держави з метою скорочення імпорту та збільшення чистого експорту для зміцнення гривні. Цього можна досягти тільки завдяки покращенню інвестиційного клімату в країні та захисту національного виробника.

Чисте запозичення за рахунком операцій з капіталом і негативне сальдо фінансового рахунку за 2019 рік дало змогу за підсумком року отримати зведений баланс 5980 млн. дол. США, у т. ч. кредит МВФ *мінус* 1594 млн. дол. США і резервні активи 4386 млн. дол. США [25].

Обсяг валового зовнішнього боргу України у IV кв. 2019 року зріс на 3,3 млрд. дол. США із 118,4 млрд. дол. США до 121,7 млрд. дол. США (відносно ВВП він зменшився з 80,8% до 78,6% на кінець 2019 року (попередні дані згідно власного розрахунку ВВП НБУ) [25]. На зменшення обсягу валового зовнішнього боргу відносно ВВП вплинуло тимчасове зміцнення гривні у 2019 році відносно основних курсоутворюючих валют. З об'єктивних причин у січні-березні зростаючим темпом відбувається девальвація гривні відносно долара США, Євро, фунта стерлінгів, японської єни і СПЗ. Відносно російського рубля гривня ревальвувала за 2019 рік на 9,2% і продовжує ревальвувати.

Для того, щоб визначити доходи, отримані нечесним шляхом, і

заставити людей платити податки, Національний банк України відповідно до ухваленого в кінці 2019 року про конфіскацію незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування змінив процедуру розкриття банківської таємниці і запроваджує нові правила. Силовики можуть отримувати доступ до банківської таємниці, без дозволу суду згідно письмового запиту. Однак, відповідно до роз'яснення адвоката Ростислава Кравця, із-за того, що дуже неточно виписано, що саме повинен містити в собі такий запит, банки, скоріш за все, продовжать відмовляти в отриманні інформації, котра має характер банківської таємниці, без рішення суду, оскільки банк несе кримінальну відповідальність за розголошення банківської таємниці і у випадку витоку може виявитися суб'єктом відшкодування збитків [26, с.6].

Все ж експерти стверджують, що ера банківської таємниці в Україні завершується, оскільки розширені права отримає Держфінмоніторинг, який матиме можливість блокувати підозрілі трансакції і заморожувати рахунки. Окрім того, слідкувати за «чистотою» коштів будуть і платіжні системи, і букмекери, і навіть ріелтори, котрих прирівняли до суб'єктів моніторингу. Обмінні пункти, лотерейщики, страхові компанії, податкові консультанти, і навіть торговці ювелірними виробами, дорогоцінними матеріалами і каменями тощо, доповнюють перелік суб'єктів первинного фінмоніторингу, і матимуть можливість слідкувати за «гаманцями» українців. Ліміт операцій, згідно нових правил, збільшився від 150 тис. до 400 тис. грн., проте усі вищезазначені суб'єкти зобов'язані доповідати фінмоніторингу про усі операції понад 30 тис. гривень. І якщо фінрозвідка зауважить, що операція може бути пов'язана із фінансуванням тероризму, можуть заморозити усі кошти на рахунку. За недотримання визначених норм суб'єктами фінмоніторингу

передбачені великі штрафи, наприклад, для банків максимальна сума штрафу становитиме ≈ 5 млн. [26, с.6]. Однак, така практика аж ніяк не посприяє розв'язанню накопичених проблем в економічній системі країни.

Міністр інфраструктури Владислав Криклій повідомив, що у 2020 році уряд планує передати в концесію морські порти Маріуполя, Бердянська, Одеси і Чорноморська. Заплановано зробити це оперативно. Окрім того, Мінінфраструктури планує незабаром віддати в концесію 4 аеропорти (Львів, Чернівці, Херсон, Запоріжжя), 8 залізничних вокзалів і кілька автодоріг [27, с. 3; 28, с. 1].

На цей час вже відбулась презентація переможців концесійних конкурсів у портах «Херсон» і «Ольвія». Умови концесії портів серед іншого передбачають: нинішні працівники підприємств отримають гарантоване працевлаштування без права звільнення протягом п'яти років. Уряд України сподівається що упродовж найближчих п'яти років країна зможе залучити мільярди доларів інвестицій за допомогою концесій. «Концесія, приватизація, ринок землі, інвестиційна торгівля – все це частини одного проекту з розвитку нашої держави через інвестиції» – повідомив міністр розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства Тимофій Милованов, уточнивши, що концесія слугує критичним аспектом цього напрямку [29, с. 3].

Компанія «Рісоіл-Херсон», за словами її представника Шота Хаджішвілі, після прийняття в концесію порту «Херсон» планує упродовж перших п'яти років концесії підприємства збільшити його вантажообіг удвічі, що «дасть змогу в потрібному розмірі збільшити виплати до державного бюджету». «Ми б хотіли будувати флот, який закрий всю річку, відкриє її в зимовий період. Не потрібно зупинятися на суднах, потрібно будувати малі криголами» – повідомив Шота Хаджішвілі [29, с. 3]. Однак, не слід забувати, що економічне

зростання, значною мірою залежне від вуглецевих та інших джерел енергії, що внаслідок негативних побічних ефектів у вигляді хімічних відходів, вібраційних, та шумових ефектів тощо, негативно впливають на зміну клімату, спричиняють деградацію оточуючого середовища, флори і фауни, потенційно здатні довести до незворотніх наслідків для майбутніх поколінь.

Порт, який на сьогодні є одним із найсучасніших в Україні, ДП «Стивідорна компанія «Ольвія», розташований на лівому березі Дніпровсько-Бузького лиману, який має пропускну спроможність, що дає змогу переробляти понад 2 мільйони тонн будь-яких генеральних вантажів на рік, окрім наливних, і, 2018-го забезпечив виручку, яка становила майже 330 мільйонів гривень перейшов в концесію на найближчі 35 років офшорній компанії зареєстрованій в Катарі QTerminals.

За повідомленням міністра інфраструктури Владислава Криклія, в розвиток порту буде інвестовано 3,4 мільярда гривень упродовж п'яти років. Сума щорічних концесійних платежів – 82 мільйони гривень, що у 16 разів вище від прибутку порту за 2019 рік. Передача в концесію найсучаснішого державного порту України аргументували браком в «Ольвії» коштів для утримання державного майна – причальних стінок і підтримки глибин в порту – зазначає Едуард Волошинович – миколаївський експерт у галузі транспорту. І зауважує, що у концесійні умови вписали лише необхідність будівництва концесіонером (виключно для себе) зернового терміналу потужністю 2 мільйони тонн на рік, промовчавши про інвестицію в державне майно. Тому, концесійні платежі, очевидно передусім інвестуватимуться в державне майно, пов'язане із функціонуванням порту державою [30, с. 5].

Висновки. На фоні світової фінансової кризи і надмірної

відкритості економічної і фінансової системи країни, фінансова криза може загостритись внаслідок постійного ускладнення сітки зв'язків між фінансовими системами світу. Для вдосконалення міжнародних економічних відносин не слід забувати підтверджені світовою теорією і практикою теорії міжнародної торгівлі, що ґрунтуються на принципі порівняльної переваги. Внаслідок розвитку міжнародної торгівлі споживачі в країні-імпортері виграють, оскільки мають можливість купувати більшу кількість необхідного їм товару за нижчою ціною. З іншого боку, в країні-експортері споживачі зазвичай програють, оскільки внаслідок підвищення ціни змушені скорочувати обсяги покупок.

Внаслідок запровадження зовнішньо-торговельних відносин виробники в країні-експортері виграють, оскільки вони мають можливість розширити виробництво й реалізувати продукцію за вищою ціною у порівнні з рівноважною внутрішньою. А в країні-імпортері виробники програють, бо конкуренція з боку імпорту змушує їх зменшувати ціни і скорочувати обсяги виробництва.

Чистий вигравш країни-імпортера залежить від фізичного обсягу імпорту і того, наскільки знизилась ціна. Аналогічно, величина чистого вигравшу країни-експортера залежить від фізичного обсягу експорту і того, наскільки підвищилась ціна. Більше отримує та країна-експортер, де більшою мірою змінилася ціна. Зменшення еластичності попиту за ціною до величини менше одиниці для експортера означає, скільки б він не знижував ціну, більше у нього все одно не куплять. Цінова еластичність експортної пропозиції показує на скільки відсотків підвищиться кількість товару, що пропонується при зміні його ціни на один відсоток.

Співвідношення експортних цін даної країни до її імпортних цін вказує на вигоди від зовнішньої торгівлі. На практиці динаміку

показника умов торгівлі для окремої країни або груп країн, як співвідношення індексів експортних та імпорتنих цін, розраховують за допомогою індексу Ласпейреса:

$$T = \frac{C_k}{C_M} = \frac{\sum K_i C_i^E}{\sum M_i C_i^M}, \text{ де}$$

C_i^E – відношення експортної ціни i -го товару в поточному році до його ціни в базисному році; C_i^M – відношення імпорتنної ціни i -го товару в поточному році до ціни того ж товару в базисному році; K_i – частка кожного i -го товару в сукупній вартості експорту в базисному році; M_i – частка кожного i -го товару в сукупній вартості імпорту в базисному році.

Показник умов торгівлі залежить від коливань попиту як на світовому, так і на внутрішньому ринках, від змін у технологіях, умов виробництва, ступеня монополізації ринків, фізичних обсягів експорту і імпорту, ефективності виробництва. При низькій ефективності виробництва виникає проблема руйнівного зростання, коли розширення експорту спричиняє погіршення умов торгівлі, і, добробут нації падає.

Проте, якщо вищезазначений аналіз виграшу від зовнішньої торгівлі здійснюється за умови поділу суспільства на споживачів і виробників, то теорія Хекшера-Оліна дає можливість оцінити наслідки запровадження зовнішньо-торгівельних відносин для власників факторів виробництва (робітників, землевласників, власників капіталу, інтелектуальної власності), оскільки зміни відносних цін на товари спричиняють зростання винагороди власників одних факторів виробництва за рахунок інших.

У короткостроковому періоді зростають доходи факторів виробництва, які пов'язані з галузями орієнтованими на експорт і падають доходи в галузях, які конкурують з імпортом. У довгостроковому періоді розвиток зовнішньої торгівлі спричиняє

зростання доходів власників того фактора виробництва, який інтенсивно використовується в експортних галузях, і до зменшення доходів власника того фактора, який інтенсивно використовується в галузях, що конкурують з імпортом – теорема Столпера-Семюелсона (1941р.). Проте ця теорема справедлива за певних припущень – наявність досконалої конкуренції, вільне переливання капіталу між сферами і галузями виробництва, незмінність загальної пропозиції факторів виробництва тощо.

Для виміру ступеня експортної-імпортної спеціалізації факторів виробництва використовують дані про частку доходів від цих факторів у доданій вартості експортних та імпортозамінних виробництв, а також у національному доході:

$$C_{i, \text{к/м}} = \frac{C_{i\text{к}} - C_{i\text{м}}}{C_{i\text{у}}}, \text{ де:}$$

$C_{i, \text{к/м}}$ – показник ступеня експортної чи імпортної спеціалізації фактора i ; $C_{i\text{к}}$ – частка доходу фактора i в загальній вартості експорту; $C_{i\text{м}}$ – частка доходу фактора i в загальній вартості конкуруючої з імпортом продукції, яка за обсягом дорівнює імпорту; $C_{i\text{у}}$ – частка доходу фактора i в національному доході.

Проте, на практиці, в довгостроковому періоді пропозиція кожного фактора виробництва збільшується в різній пропорції, що зумовлює відмінність в динаміці виробництва різних галузей та економіки країни в цілому: збільшується (зменшується) запас капіталу, зростає (зменшується) пропозиція робочої сили, розробляються нові (деградують старі) родовища корисних копалин, залучаються в господарський обіг нові землі (вилучаються з різних причин). Співвідношення між зростанням пропозиції факторів та нарощуванням (зменшенням) обсягів виробництва доведена теоремою Рибчинського (1955). Зростання пропозиції одного з

факторів виробництва спричиняє збільшення обсягів виробництва і доходів у цій галузі, де цей фактор використовується відносно інтенсивніше, і до скорочення виробництва й доходів у галузі, де цей фактор використовується менш інтенсивно. Наприклад, розробка родовищ природного газу в Північному морі у 70-х рр. Голландією і нарощування обсягів видобутку газу, що супроводжувалось перетіканням ресурсів у цю галузь із галузей обробної промисловості, де відбувалось скорочення випуску та експорту, отримала характеристику – «голландська хвороба». Аналогічні процеси відбувались у Норвегії та Великій Британії.

Видобуток газу і нафти в Північному морі відбувається за допомогою платформ, які мають визначений термін експлуатації, з часом вимагають демонтажу. В травні 2017-го один з найбільших кораблів світу мав пришвартуватись біля бурової установки в підступних водах Північного моря – за 50 км. від шотландського порту Абертин для задіяння в найбільшій в історії вантажопідйомній операції на морі – піднятті платформи Brent Delta – споруди вагою 24 тис. т., де з 1970-х років жили і працювали робітники, які діставались туди гелікоптерами. Після її переправлення до порту Гартлпул вона перетвориться на брухт, що дуже засмучує нафтопромисловців із стажем. Brent Delta компанії Royal Dutch Shell – одна з чотирьох платформ (серед яких ще Alpha, Bravo і Charle), споруджених в одному з найбільших нафтових родовищ у світі. У кращі часи – 1980-ті – Shell качала з Brent Delta 500 тис. барелів нафти за день. Така кількість нафти могла забезпечити половину населення Британії. Компанія спрямовувала до бюджету країни 24,6 млрд. дол. США податкових надходжень.

Родовища «Фортіс» і «Брент» у Північному морі були відкриті напередодні різкого стрибка цін на нафту, спричиненого ембарго на

арабську нафту в 1973-му. Завершується термін експлуатації морських платформ, відкритих в ті часи у Мексиканській затоці, у Брунеї, Малайзії та деінде. Усі вони запозичать досвід демонтажу платформи Brent Delta [31, с. 27].

В західній частині українського шельфу Чорного моря відкрито газові й газоконденсатні родовища, які розробляли до 2014 року (Голіцинське, Архангельське, Штормове, Одеське та Міжводне, яке передбачали вводити в розроблення після 2014 року). В 2013-му сумарний видобуток газу досяг 2,5 мільярда кубічних метра, а з введенням Міжводного родовища річний видобуток газу мав перевищувати 3 мільярди кубометрів.

З 1994 року в межах східної частини шельфу Чорного моря, від Алушти до кордону між Україною і РФ, виявлено 16 структур, що кваліфікують як вуглеводневімістки. Пошукові та промислові роботи на шельфі Чорного моря та в Акваторії Азовського моря впродовж останніх 30 років (до 2014-го) виконували підрозділи «Чорноморнафтогаз», у які входили управління з видобування нафти і газу. ДАТ володів великим флотом. Останніми роками в підрозділах Чорноморнафтогазу працювали понад 5 тисяч людей. З них щоденно на морі понад 600, яких доставляли на роботу кораблями і гвинтокрилами.

Після анексії Криму Російською Федерацією з березня 2014 року Україна втратила контроль за всіма видами робіт колишнього ДАТ «Чорноморнафтогаз», усе обладнання, флот і самопідіймальні бурові установки сінгапурського виробництва (вишки Бойка). Відтоді Росія здійснює незаконне видобування газу з родовищ Штормового і Одеське в межах територіальних вод України. А тому уряду України або іншій структурній одиниці із залишків ДАТ «Чорноморнафтогаз» необхідно подати позов до міжнародного суду в Гаазі не лише щодо

компенсації Росією вартості всього наявного обладнання станом на березень 2014 року, а й щодо вартості видобутого газу з цих двох родовищ за цей час [32, с. 5]. За даними Ю. Макогонова, газоконденсатні ресурси схилу північної частини Чорного моря можна порівняти з ресурсами північних родовищ Росії. І насамкінець, після деокупації Криму, відновити роботи на морі з огляду на їхню велику перспективність можна лише за рішенням уряду України, яке може гарантувати енергетичну безпеку країни [32, с. 5]. Стимулювання за допомогою протекціонізму виробництва невідновлюваних ресурсів (наприклад нафти й газу) створює залежність від імпорتنих поставок в майбутньому.

У міжнародних торговельних та фінансових операціях використовуються національні й міжнародні грошові одиниці – валюти, які купуються і продаються на валютних ринках для здійснення розрахунків по міжнародних угодах. Якщо валюти торговельних партнерів не обертаються на валютних ринках і не котируються на ринках один одного, тоді їхні котировки співставляються до міжнародних валют і багатосторонній курс національної валюти країни обчислюється через співвідношення курсів валют торговельних партнерів до третьої валюти. Такий курс має назву багатосторонній крос-курс. Проте, якщо основна частка міжнародних торгових операцій здійснюється в доларі США і Євро це не означає, що ці валюти не вразливі до кон'юктурних (короткострокових) і структурних (довгострокових) факторів курсоутворення. Тому на ринках країн Європи ціни в євро навіть на ідентичні товари можуть значно відрізнятись. Курс національної валюти є похідним від попиту на товари і послуги, у т.ч. фінансові. Згідно з теорією паритету купівельної спроможності (ПКС), валютний курс однієї країни повинен спрямовуватися на вирівнювання вартості

товарів і послуг всередині країни із їхньою вартістю за рубежом. Відхилення валютного курсу від паритету купівельної спроможності в напрямку її недооцінення щодо валют країн торговельних партнерів, означає необхідність кардинального покращення державного регулювання економіки, яке б виявляло вплив на зміцнення курсу національної валюти до рівня паритету купівельної спроможності.

Література:

1. Коментар міністра розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства Тимофія Милованова у фейсбуці після переговорів з МВФ. Урядовий кур'єр (22.10.2019), № 201, с. 2.
2. Цитата дня. Урядовий кур'єр (05.10.2018), № 187, с. 1.
3. Цитата дня. Урядовий кур'єр (15.10.2019), № 219, с. 1.
4. Власенко В. Росію у G7 бачити – таки не хочуть. Міжнародна трибуна. Урядовий кур'єр (28.08.2019), №163, с. 3.
5. ООН вкотре стала на наш бік. Урядовий кур'єр (11.12.2019), № 238, с. 1.
6. Відділ новин «Урядового кур'єра». Генасамблея ООН визнала термін «агресія». Урядовий кур'єр (21.12.2019), № 246, с. 3.
7. Гулик Ігор. Практика «дрібних порізів». Високий замок (20-22.10.2019), № 102, с. 2.
8. Адміністрація Президента України. Виступ Президента України Володимира Зеленського на Мюнхенській безпековій конференції (15.02.2020 – 13:28) <<http://www.president.gov.ua>.
9. Омельченко К. Космічні сили США – з емблемою зі ... серіалу Star Trek. Високий замок (04.02.2020), № 14, с. 9.
10. Єр'омін А. Революція Сандерса. Кандидат у президенти обіцяє американцям списати усі кредити на лікування й вищу освіту. Хто заплатить? Мільярдери з Волл-стріт. Високий замок. (27.02. –

04.02.2020), №17, с. 5.

11. Відділ новин «Урядового кур'єра». Сильна гривня спонукає до роботи. Урядовий кур'єр (18.12.2019), № 243, с. 2.

12. Відділ новин «Урядового кур'єра». Держпідприємства: рекордна приватизація. Засідання Кабінету Міністрів. Урядовий кур'єр (04.03.2020). №42, с. 1.

13. Ермоленко А. Секта газа. Вести. Всеукраїнський випуск (12.03.2020), №043, с. 6.

14. Адміністрація Президента України. Виступ Президента України Володимира Зеленського на позачерговому засіданні Верховної Ради (04.03.2020 – 17:52) <<http://www.president.gov.ua>.

15. Офіційно. Склад нового Кабінету Міністрів. Урядовий кур'єр (06.03.2020), №44, с. 2-3.

16. Орієнтація на міжнародне партнерство. Урядовий кур'єр (07.03.2020), №45, с. 1.

17. Коронавірус уповільнить світову економіку. Урядовий кур'єр (25.02.2020), №36, с.1.

18. Воронович З. «Українці в Італії вже не мають чим платити за житло». Високий Замок. Тижневик (9-15.04.2020), №29, с. 1, 4.

19. Воронович З. Рахунки приходять, а зарплата – ні. Високий Замок (3-15.04.2020), №29, с. 7.

20. Джерело: Коментар національного банку щодо рівня інфляції у січні 2020 року (11.02.2020) <<http://www.bank.gov.ua>.

21. Цитата дня. Урядовий кур'єр (04.03.2020), №42, с. 1.

22. Кабінет Міністрів України. Постанова «Про внесення змін до постанови КМУ від 15 травня 2019р. №555». Урядовий кур'єр (04.04.2020), №65, с. 2, www.ukrinter.gov.ua.

23. Відділ новин «Урядового кур'єра». Державна казначейська служба запроваджує нові рахунки IBAN. Урядовий кур'єр (11.01.2020), № 5, с.

2.

24. Державна служба статистики України <ukrstat.gov.ua (03.04.2020).

25. Національний банк України <<http://www.bank.gov.ua>.

26. Дранник А. Банковской тайны нет? Что ждёт украинцев. Вести. Всеукраинский выпуск (11.01.2020), № 18, с. 6.

27. Відділ новин. Урядовий кур'єр (01.02.2020), № 20, с.3.

28. Цитата дня. Урядовий кур'єр (01.02.2020), № 20, с. 1.

29. Відділ новин «Урядового кур'єра» Концесія портів: швидкість по-українському. Урядовий кур'єр (01.02.2020), № 20, с. 3.

30. Івашко О. Чи виграє «Ольвія». Урядовий кур'єр (04.02.2020), № 21, с. 5.

31. Генрі Трікс, Абердин. Прощання з Brent Delta. Світ у 2017. The Economist. За ексклюзивною ліцензією «Український тиждень». Український випуск (10.12.2016), с. 27.

32. Кримські реалії. Яремчук Р. Скарби Чорного моря. Ресурси надр. Урядовий кур'єр (12.03.2020), №47, с. 5.

References:

1. Comment by Minister for Economic Development, Trade and Agriculture, Timothy Milovanov on Facebook after Talks with the IMF. (2019) Uriadovy Courier. October, 22, 2019. № 201, P.2.

2. Quote of the Day. Uriadovy Courier. October, 5, 2018. № 187, P.1.

3. Quote of the Day. Uriadovy Courier. October, 15, 2019. № 219, P.1.

4. Vlasenko V. (2019). They Don't Want See Russia in the G7. International Tribune. Uriadovy Courier. August, 28, 2019, P.3.

5. The UN rolled onto our Side. Uriadovy Courier. December, 11, 2019. №238, P.1

6. News Department of «Uriadovy Courier». The Term "Aggression" Was Recognized by the UN General Assembly. Uriadovy Courier. December, 21, 2019. № 246, P.3.

7. Gulyk I. The Practice of “Small Cuts”. Vysoky Zamok. October, 20-22, 2019. № 102, P.2.
8. Presidential Administration of Ukraine. Speech by President of Ukraine Volodymyr Zelensky at the Munich Security Conference. February, 15, 2020. <http://www.president.gov.ua>.
9. Omelchenko K. US Space Force - with the Emblem of the ... Series Star Trek. Vysoky Zamok. February, 4, 2020. № 14, P.9.
10. Yeromin A. The Sanders Revolution. The Presidential Candidate Promises Americans to Write Off All Credits for Medical Treatment and Higher Education. Who Will Pay? Wall Street billionaires. Vysoky Zamok. February, 27- March 4, 2020. № 17, P.5.
11. News Department of «Uriadovy Courier». A Strong Hryvnia Prompts You to Work. Uriadovy Courier. December, 18, 2019. № 243, P.2.
12. News Department of «Uriadovy Courier». State-Owned Enterprises: Record Privatization. Meeting of the Cabinet of Ministers. Uriadovy Courier. – March, 4, 2020. № 42, P.1.
13. Yermolenko A. Sect of Gas. Vesti. All-Ukrainian edition. March, 12, 2020. № 043, P.6.
14. Presidential Administration of Ukraine. Speech by the President of Ukraine Volodymyr Zelensky at an Extraordinary Session of the Verkhovna Rada. March, 4, 2020. <http://www.president.gov.ua>.
15. Officially. Composition of the New Cabinet of Ministers. Uriadovy Courier. March, 6, 2020. № 44, P.2-3.
16. Focusing on international partnership. Uriadovy Courier. March, 7, 2020. № 45, P.1.
17. The Coronavirus Will Slow the World Economy. Uriadovy Courier. February, 25, 2020. № 36, P.1.
18. Voronovych Z. «Ukrainians in Italy No Longer Have Means to Pay for Housing». Vysoky Zamok. April, 9-15, 2020. № 29, P.1,4.

19. Voronovych Z. The Bills Are Coming, And the Salary Is Not. Vysoky Zamok. April, 9-15, 2020. № 29, P.7.
20. Resource: National Bank Commentary on Inflation Rate in January 2020. February, 11, 2020. <http://www.bank.gov.ua>
21. Quote of the Day. Uriadovy Courier. March, 4, 2020. № 42, P.1.
22. The Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution “On Amendments to the CMU Resolution of May 15, 2019 № 555”. Uriadovy Courier. April, 4, 2020. № 65, P.2
23. News Department of «Uriadovy Courier». The State Treasury Is Introducing New IBAN Accounts. Uriadovy Courier. January, 11, 2020. № 5. P.2
24. State Statistics Service of Ukraine. April, 3, 2020. <http://www.ukrstat.gov.ua>
25. National Bank of Ukraine. <http://www.bank.gov.ua>
26. Drannyk A. No Banking Secrecy? What Awaits Ukrainians. Vesti. All-Ukrainian edition. January, 11, 2020. № 18, P.6.
27. News Department. Uriadovy Courier. February, 1, 2020. № 20, P.3
28. Quote of the Day. Uriadovy Courier. February, 1, 2020. № 20, P.1.
29. News Department of «Uriadovy Courier». Port Concession: Speed in Ukrainian. Uriadovy Courier. February, 1, 2020. № 20, P.3.
30. Ivashko O. Will “Olviya” Win. Uriadovy Courier. February, 4, 2020. № 21, P.5.
31. Henry Trix, Aberdeen. Farewell with Brent Delta. World in 2017. The Economist. Under the exclusive license of "Ukrainian Week". Ukrainian edition. December, 10, 2016, P.27.
32. Yaremchuk R. Crimean realities. Treasures of the Black Sea. Subsoil Resources. Uriadovy Courier. March, 12, 2020. № 47, P.5.